

УДК 378

DOI: 10.31376/2410-0897-2019-1-39-100-106

СТРУКТУРА ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Пінчук Ірина Олександрівна

докторант кафедри педагогіки і психології початкової освіти
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: Pinchukiryna6@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-1376-3977

У статті проаналізовано погляди закордонних і вітчизняних учених на особливості, структуру й складові іншомовної комунікативної компетентності студентів педагогічних закладів вищої освіти. Встановлено, що єдиного тлумачення досліджуваного феномену не існує, різні дослідники по-різному тлумачать це поняття та його компонентний склад, що вміщує від трьох до шести складників за даними різних учених. У роботі схарактеризовано поняття «іншомовна комунікативна компетентність майбутніх учителів початкової школи» і визначено, що вона складається з таких елементів: лінгвістичного, мовленнєвого, лінгвосоціокультурного та прагматично-стратегічного, що взаємодіють і доповнюють один одного та функціонують як єдина система.

Ключові слова: майбутні вчителі початкової школи, іншомовна комунікативна компетентність майбутніх учителів початкової школи, структура іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, міжкультурна комунікація.

Постановка проблеми. Глобальна інформатизація й інтернаціоналізація суспільства, розширення та якісні зміни міжнародних зв'язків, домінування їх у суспільному житті визначають необхідність змін у системі вищої освіти України та в професійній підготовці майбутніх фахівців. Професійне міжнародне спілкування, можливості стажування за кордоном обумовлюють необхідність формування майбутніх фахівців із достатнім рівнем знань іноземної мови для успішного обміну професійними досягненнями, здійснення іншомовного спілкування з фахівцями з інших країн, виконання професійної діяльності в умовах іншомовного середовища. Поступово іноземна мова перетворилася на необхідний компонент професійної реалізації особистості майбутніх учителів початкової школи, основною метою вивчення якої стала сформована іншомовна комунікативна компетентність фахівця, а бажаним результатом – використання іноземної мови як доступного засобу спілкування і збагачення досвіду фахової підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теорії й практики розвитку іншомовної комунікативної компетентності висвітлювалося в наукових працях багатьох закордонних дослідників: Н. Гез, І. Зимньої, А. Маркової, Ю. Пасова, В. Сафонові, А. Хуторського, В. Ек, С. Савіньон та ін.

Вагомий внесок у розвиток іншомовної комунікативної компетентності вчителів початкової школи було зроблено науковцями Л. Биркун, Р. Джонсоном, Г. Китайгородською, С. Козак, С. Ніколаєвою, Д. Хаймсом та ін.

У центрі уваги сучасних науковців перебувають питання модернізації підготовки майбутніх учителів початкової школи до розуміння та реалізації іншомовної комунікативної компетентності: розроблено й теоретично обґрунтовано систему підготовки майбутніх учителів до іншомовної комунікативної компетентності (В. Кан-Калик, А. Капська, О. Леонтьєв, Л. Савенкова); визначено глибинно-психологічні передумови активізації процесу комунікації (М. Зажирко); сформовано моделі комунікативної підготовки майбутніх учителів (О. Грейліх, В. Зінкевічус, С. Коваль, А. Москаленко).

Однак велика кількість існуючих публікацій із досліджуваної проблеми не забезпечила єдиного тлумачення іншомовної комунікативної компетентності. Автори підкреслюють, що недостатньо вивченими залишається ще багато її аспектів, і серед них насамперед сама дефініція поняття «іншомовна комунікативна компетентність», її компонентний склад, особливості її формування, визначення критеріїв та показників її сформованості.

Формулювання мети статті. Метою нашого дослідження є аналіз і теоретичне обґрунтування сутності, структури і змісту головних компонентів іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу. У наукових працях багатьох учених, як вітчизняних, так і закордонних, поняття іншомовної комунікативної компетентності розглядалося досить часто і детально. Однак досліджувана нами дефініція на сьогодні так і не має як єдиного визначення, так і однозначного компонентного складу. Тому, на нашу думку, доцільно ознайомитися з тлумаченням досліджуваної якості та її складниками, запропонованими різними дослідниками, та на основі здійсненого аналізу дати власне

визначення іншомовної комунікативної компетентності.

Зарубіжні дослідники виділяють різні аспекти цього поняття. Згідно з моделлю, запропонованою Радою Європи, комунікативна компетентність складається з трьох основних компонентів: лінгвістичного (фонологічні, лексичні й граматичні знання й вміння), соціолінгвістичного (визначається соціокультурними умовами використання мови) та прагматичного (екстралінгвістичні елементи, що забезпечують спілкування, такі, як міміка, пантоміміка та ін.).

Дослідниця С. Савіньон визначала комунікативну компетентність як здатність функціонувати в реальних умовах спілкування, тобто в динамічному обміні інформацією, де лінгвістична компетентність повинна вміщувати велику кількість інформації як лінгвістичної, так і паралінгвістичної. Учена акцентує увагу на успішності іншомовної комунікації, що залежить як від готовності й бажання комуніканта йти на ризик висловлювати свої думки іноземною мовою, так і від його винахідливості щодо вміння користуватися власним словниковим запасом та відомими йому граматичними структурами для передавання повідомлення. На її думку, важливу роль в іншомовній комунікації відіграють невербальні засоби (жести, міміка, інтонація), а лінгвістична правильність може бути одним з компонентів іншомовного комунікативного обміну [1; 4]. С. Савіньон виділяє чотири компоненти іншомовної комунікативної компетентності: граматичний, соціолінгвістичний, компенсаторний і компетентність мовленнєвої стратегії [2].

В. Ек виокремлює шість складників вищезазначеної дефініції: лінгвістичний, соціокультурний, соціолінгвістичний, стратегічний, дискурсивний і соціальний. Так, соціокультурна компетентність передбачає знання студентами національно-культурних особливостей соціальної й мовленнєвої поведінки носіїв мови та вміння використовувати їх у процесі спілкування. Дискурсивна компетентність – це вміння породжувати дискурс, тобто використовувати й інтерпретувати форми слів і значень для складання зв'язних текстів. Стратегічна (або компенсаторна) компетентність передбачає використання вербальної та невербальної комунікативних стратегій з метою компенсації нестачі знань граматичного коду [3].

Аналіз поглядів на поняття іншомовної комунікативної компетентності, проведений Л. Гейхман, показує, що дослідники мають на увазі вміння та готовність здійснювати іншомовне спілкування згідно з певними вимогами, які, у свою чергу, і спираються на певний комплекс специфічних для іноземної мови знань, умінь і навичок, що, у свою чергу, передбачають володіння мовними засобами та процесами створення й розпізнавання мовлення; граматичні, лексичні й орфографічні знання, вміння і навички; вимовні вміння та розпізнавання мовлення на слух, а також уміння порозумітися (тобто вийти зі скрутного з мовної точки зору становища) в процесі мовленнєвої комунікації тощо [4].

Заслуговують на увагу праці М. Кенела і М. Свейна, які в моделі іншомовної комунікативної компетентності виокремлюють чотири компоненти: граматичну компетентність – рівень засвоєння комунікантом граматичного коду, що вміщує словниковий запас, правила правопису й вимови, словотворення й побудови речень; соціолінгвістичну компетентність – уміння доречно використовувати й розуміти граматичні форми в різних соціолінгвістичних контекстах для виконання окремих комунікативних функцій (опису, повідомлення, переконання, запиту інформації тощо); дискурсивну, або компетентність висловлювання – здатність поєднувати окремі речення у зв'язне повідомлення, дискурс, користуючись різними синтаксичними й семантичними засобами; стратегічну компетентність – здатність використовувати вербальні й невербальні засоби з метою підтримання й продовження спілкування в ситуації, якщо є можливість непорозуміння або припинення комунікації у випадку недостатнього рівня комунікативної компетентності учасника розмови або через наявність якихось інших суб'єктивних чи об'єктивних побічних ефектів» [5; 10].

Л. Бахман пропонує зовсім іншу модель іншомовної комунікативної компетентності, до складу якої відносить мовну, стратегічну, психофізіологічні механізми. Мовна компетентність визначається автором як «знання мови» і вміщує організаційний та прагматичний компоненти. Під організаційним учений розуміє граматичну й текстуальну компетентності, а під прагматичним – іллокутивну і соціолінгвістичну. У свою чергу, кожна з чотирьох субкомпетентностей складається з дрібних структурних частин: граматична включає лексику, морфологію, синтаксис та орфографію; текстуальна складається з когезії та риторичної організації; іллокутивна розглядається як здатність висловлювати думки та емоції, а також маніпулятивні, евристичні й творчі можливості суб'єкта іншомовного спілкування; соціолінгвістична відображає сензитивність до діалектних і стильових відмінностей мов, природність (аутентичне використання мови), розуміння культурних феноменів і риторичних фігур [6, с. 449].

Російські дослідниці А. Морозова й Т. Костюкова на основі проведеного контент-аналізу поняття «іншомовна комунікативна компетентність», історичного та власного педагогічного досвіду в галузі викладання іноземної мови в закладах вищої освіти, а також вивчення наукових позицій широкого спектру фахівців з досліджуваної проблеми (Н. Гез, І. Зимня, Ю. Пасов, Н. Хомський та ін.) охарактеризували

структуру зазначеного поняття як ситуативну категорію, що вміщує здібності майбутнього фахівця щодо реалізації знань (професійні й лінгвістичні), іншомовних комунікативних умінь (здійснювати ефективне спілкування), професійно-особистісних якостей студента (комунікативність, толерантність, здібності до подолання психологічних перешкод під час іншомовного спілкування) і досвід іншомовного професійного спілкування, що сприяє креативному вирішенню практично орієнтованих завдань [7].

До компонентів (так званих «субкомпетентностей»), що виділяються більшістю авторів, відносять: 1) мовну (лінгвістичну) (що трактується як “здатність мовця користуватися ланцюгом граматичних фраз, навіть безвідносно до їх змісту, на основі вивчених правил”) [8, с. 28.]; 2) соціолінгвістичну (здатність використовувати і перетворювати мовні форми відповідно до ситуації, тобто, здійснювати вибір мовних форм залежно від характеристик комунікативної ситуації: місця, відносин між співрозмовниками, комунікативного наміру тощо); 3) соціокультурну (що вміщує знання соціокультурного контексту, де використовується мова, а також знання того впливу, який виявляє соціокультурний контекст на вибір мовних форм); 4) дискурсивну (як здатність розуміти й досягати когерентності окремих висловлювань у значущих комунікативних моделях); 5) стратегічну (як здатність використовувати вербальні й невербальні стратегії для компенсації недоліків у знанні кода користувачем) [4].

Тобто на сьогодні теоретичне розуміння іншомовної комунікативної компетентності обмежується лише сукупністю специфічних для іноземної мови знань, умінь та навичок. Комунікативна компетентність визначається як основна мета навчання іноземної мови в системі вищої освіти й трактується як сукупність декількох субкомпетентностей, а саме: лінгвістичної, соціолінгвістичної, дискурсивної, стратегічної і соціокультурної [9].

В. Сафонова виокремлює такі компоненти іншомовної комунікативної компетентності: мовну (граматичну, лінгвістичну); мовленнєву (прагматичну, стратегічну, дискурсивну); соціокультурну (соціолінгвістичну, лінгвокраїнознавчу) [10].

Науковець та дослідник питань комунікативної компетентності Н. Завініченко виділяє такі компоненти іншомовної комунікативної компетентності: гностичний: система знань про сутність та особливості спілкування взагалі та професійного зокрема; знання про стилі іншомовного спілкування, загальнокультурна компетентність, яка дозволяє вловити, зрозуміти приховані змісти, асоціації співрозмовника тощо; комунікативний: комунікативні вміння, які дозволяють встановлювати контакт зі співрозмовником; керувати ситуацією взаємодії з суб'єктом іншомовної комунікації, культура мовлення; експресивні вміння, перцептивно-рефлексивні вміння, що забезпечують можливість пізнання внутрішнього світу партнера спілкування та розуміння самого себе; емоційний: гуманістична установка на спілкування, інтерес до іншої людини; готовність вступати в особистісні, діалогічні взаємини, розвинуті емпатія та рефлексія; високий рівень ідентифікації з виконуваними професійними та соціальними ролями; позитивна Я-концепція та психоемоційний стан [11, с. 47].

Щодо визначення структури іншомовної комунікативної компетентності, то дослідники виділяють такі складові: дискурсивна компетентність – здатність поєднувати окремі речення у зв'язне усне або письмове повідомлення, дискурс, використовуючи для цього різноманітні синтаксичні та семантичні засоби; соціолінгвістична компетентність – здатність розуміти і продукувати словосполучення та речення з такою формою та таким значенням, що відповідають певному соціолінгвістичному контексту іншомовної комунікації; стратегічна компетентність – здатність ефективно брати участь в іншомовній комунікації, обираючи для цього правильну стратегію дискурсу, а також адекватну стратегію для підвищення ефективності комунікації; лінгвістична компетентність – здатність розуміти та продукувати вивчені або аналогічні їм висловлювання, а також потенційна здатність розуміти нові, невивчені висловлювання іншомовного середовища [12, с. 191].

Дослідниця Н. Сура наголошує: «Іншомовна професійно орієнтована комунікація – процес, у межах якого забезпечується потенційна здатність комунікантів реалізувати обмін інформацією іноземною мовою, а також самостійно здійснювати пошук, накопичення й розширення обсягу професійно значущих знань під час природного іншомовного професійно орієнтованого спілкування із зарубіжними фахівцями. Комунікативна компетентність є особливим видом професійної компетентності, яка визначається як готовність та здібність до оволодіння предметними, науковими знаннями в професійному спілкуванні» [12, с. 190].

На думку російської дослідниці С. Барішнікової, іншомовна комунікативна компетентність – це інтегративна особливість особистості, що характеризується обсягом і характером засвоєних знань, умінь, навичок з іноземної мови та формується в процесі моделювання іншомовної професійної діяльності, що має складну структуру й постає як взаємодія і взаємопроникнення лінгвістичної, соціокультурної й комунікативної компетентностей, рівень сформованості яких дозволяє майбутньому спеціалісту ефективно

здійснювати іншомовну, а отже, міжмовну, міжкультурну й міжособистісну комунікацію [13, с. 3].

Визначені компоненти, на думку дослідників, найбільш повно відображають зміст іншомовної комунікативної компетентності й відповідають цілям навчання іноземної мови в закладах вищої освіти.

Отже, на нашу думку, іншомовна комунікативна компетентність постає ефективним засобом формування особистості майбутнього вчителя. Цей вид компетентності сприяє розвитку особистісних якостей, підвищенню рівня зацікавленості в оволодінні іноземною мовою, дає змогу задіяти не лише свідомість, а й почуття та емоції, дозволяє успішно використовувати іноземну мову як у професійній діяльності, так і для самоосвіти й саморозвитку особистості. Іншомовна комунікативна компетентність – це інтегральна, відносно стабільна, цілісна особистісно-професійна якість, що проявляється в індивідуально-психологічних особливостях поведінки і спілкування конкретного індивіда. Це складна, багаторівнева система, з певними внутрішніми якостями, зв'язками й відносинами. Оскільки це системний об'єкт, то можливий його поділ на мікросистеми. Пояснити й досліджувати таке складне явище можна, тільки виділяючи ці мікросистеми й елементи, серед яких можна виокремити лінгвістичний, мовленнєвий, лінгвосоціокультурний та прагматико-стратегічний складники. Однак, незважаючи на різні підходи до визначення та розуміння, іншомовна комунікативна компетентність має цілком чітку структуру, основні компоненти якої з різних точок зору характеризують її та дають у сукупності загальну, досить повну характеристику поняття «іншомовна комунікативна компетентність».

На основі проаналізованих досліджень змісту іншомовної комунікативної компетентності та її структурних компонентів можемо зробити певні узагальнення:

1) поняття іншомовної комунікативної компетентності розуміємо як здатність і готовність здійснювати ефективну іншомовну комунікацію не носіями тієї чи іншої мови;

2) крім того, така здатність і готовність формується на основі певного комплексу складників і якостей, які становлять структуру іншомовної комунікативної компетентності особистості.

Важливим аспектом нашого дослідження є відстеження взаємозв'язку між усіма складниками іншомовної комунікативної компетентності, якими вважаємо лінгвістичний, комунікативний, лінгвосоціокультурний, прагматико-стратегічний компоненти.

Лінгвістичний компонент складається з системи внутрішньо засвоєних комунікантом знань (правил) функціонування іноземної мови на рівні всіх аспектів мови (фонетика, лексика, граматики), зокрема володіння нормативними знаннями семантики мовних одиниць різних рівнів; засвоєння словникового запасу, правил правопису й вимови, словотворення і побудови речень; знань засобів мови, одиниць і категорій усіх рівнів, правила побудови мовних конструкцій і проявляється в їх використанні в мовленнєво-мисленнєвій діяльності.

Комунікативний компонент передбачає володіння всіма видами іншомовної мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо як в усній, так і в писемній формах), володіння дискурсивною компетентністю, що передбачає володіння правилами побудови змісту конкретного висловлювання. Дискурсом називається форма комунікативного змісту («що сказати» і «як сказати»), що адресується співрозмовнику, слухачеві або читачеві, і характеризується такими якостями: зв'язністю, логічністю, організацією [13]. Зазначені якості дискурсу особливо помітні в писемному мовленні, а в усному найбільш важливими є лексико-граматичний зв'язок, змістова логічність і відповідна організація висловлювання. Інформаційний компонент спрямований на засвоєння змістового предмета спілкування. У процесі його формування на заняттях з іноземної мови студент отримує набір необхідних понять, що описують ту чи іншу ситуацію, інформацію з минулого досвіду у вигляді знань і зразків поведінки, знання навколишньої дійсності, здатність описати її та своє ставлення до неї в іншомовній формі, загальний світогляд тощо. Цей компонент дозволяє встановлювати контакт зі співрозмовником, керувати ситуацією взаємодії в процесі іншомовної комунікації.

Лінгвосоціокультурний компонент розкривається через соціокультурний, соціолінгвістичний та міжкультурний елементи, що сприяють реалізації основної мети сучасної освіти, коли іноземна мова розглядається як засіб соціокультурного розвитку особистості, збагачення знаннями нової культури на основі традицій та ідеалів рідної. Варто підкреслити, що соціокультурний розвиток через вивчення іноземної мови має важливе значення для професійного становлення майбутнього фахівця будь-якого напрямку. З появою міжкультурної дидактики виникає нова термінологія та відбувається уточнення взаємозв'язку між іншомовною комунікативною компетентністю та усвідомленням деяких аспектів національної культури. У такий спосіб з'являється потреба взаємодіяти, спілкуватися в міжкультурному контексті, отже, важливим складником, що розширює й уточнює сутність основного поняття, є міжкультурний складник, що розглядається нами як частина лінгвосоціокультурного компонента комунікативної компетентності й визначається як здатність адекватно і гнучко поводити себе в ситуаціях зіткнення з діями, позиціями та

очікуваннями представників інших культур. Це означає, що процес вивчення іноземної мови в закладах вищої освіти можна частково розглядати як міжкультурне спілкування зі всіма його особливостями. Отже, в такому спілкуванні (звісно, частково) актуалізується поняття міжкультурної компетентності.

Прагматико-стратегічний компонент передбачає знання і користування правилами входження в контакт зі співрозмовником, здатність підтримувати його впродовж усього процесу спілкування та логічно завершити його. Іншими словами, комунікативна прагматичність означає готовність передавати комунікативний зміст у конкретній ситуації спілкування. Відомий український психолог В. Семиченко цю готовність пояснює наявністю (сформованістю) такої особистісної якості людини, як контактність (здатність перебороти психологічні бар'єри спілкування, розпочати його, підтримувати впродовж певного часу й логічно завершити). На заняттях з іноземної мови така готовність пов'язана, як правило, зі спроможністю студента оперативно орієнтуватися в комунікативній стратегії іншомовного висловлювання, тобто вмінням адаптувати мовленнєво-мисленнєві процеси до умов, заданих ситуацією спілкування. Студенти зацікавлені в можливостях застосування іноземної мови для розширення своїх знань зі спеціальності, що, у свою чергу, є значним стимулювальним мотивом.

Таким чином, вивчивши і проаналізувавши думки вітчизняних і зарубіжних дослідників, можемо зробити спробу дати власне визначення досліджуваного поняття. На нашу думку, іншомовна комунікативна компетентність майбутніх учителів початкової школи – це динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися в міжкультурній комунікації, провадити професійну та подальшу навчальну діяльність і успішно використовувати іноземну мову як у професійній діяльності, так і для самоосвіти і саморозвитку особистості, й уміщує такі складники як лінгвістичний, мовленнєвий, лінгвосоціокультурний та прагматично-стратегічний, що взаємодіють і доповнюють один одного та функціонують як єдина система.

Висновки. Сучасні теоретичні уявлення полягають у дослідженні такого поняття, як іншомовна комунікативна компетентність, що вміщує: оволодіння механізмами побудови і перефразування висловлювання; вміння породжувати дискурс, погодившись з культурно-мовною ситуацією, що включає параметри адресата, місця, часу й умов спілкування; вміння здійснювати свідоме і автоматичне перетворення мовних засобів з одного виду мовленнєвої діяльності на інший. Формування іншомовної комунікативної компетентності є безперервним процесом вирішення завдань, що ведуть до розширення кордонів комунікації, готовності гнучкої взаємодії з партнером у процесі спілкування, до розвитку рефлексивної мовленнєвої діяльності. Ми вважаємо, що комунікативна компетентність є провідною серед інших компетентностей, оскільки комунікація – необхідна умова й спосіб реалізації інших компетентностей.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в дослідженні особливостей формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Список використаної літератури

1. Hadley A. Teaching Language Cultural in Context. Boston: Heinle and Heinle Publishers, 1993. 532 p.
2. Savignon S. J. Interpreting communicative language teaching. Context and concerns in teacher education. Yale University Press. New Haven & London, 2002. 243 p.
3. Van Ek J. A., Trim J. L. M. Threshold 1990. Strasbourg, Council of Europe Press, 1991.
4. Гейхман Л. К. Интерактивное обучение общению (общепедагогический подход): дисс. ... доктора пед. наук. Екатеринбург, 2003.
5. Canal M. From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy: Richards J. and Schmidt R., (eds.) Language and Communication. London: Longman, 1983. P. 2–27.
6. Bachman Lyle F. and Palmer Adrian S. The Construct Validation of Some Components of Communicative Proficiency. TESOL Quarterly. 1982. Vol. 16. September. № 3. P. 449–465.
7. Морозова А. Л. Развитие иноязычной коммуникативной компетентности студентов неязыковых вузов : монография. Томск: Изд-во Томского политехнического университета, 2011. 118 с.
8. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе. М.: Просвещение, 1991. 221 с.
9. Сахарова Н. С. Развитие иноязычной компетенции студентов университета. М.: Творческий центр, 2003.
10. Сафонова В. В. Социокультурный подход к обучению иностранному языку как специальности : автореф. дисс. ... доктора пед. наук. М., 1993. 47 с.
11. Завиниченко Н. Б. Особливості розвитку комунікативної компетентності майбутнього практичного психолога системи освіти: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України. К., 2003. 216 с.
12. Барышникова С. Н. Формирование коммуникативной компетенции в системе обучения иноязычной речевой деятельности студентов медицинских вузов: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.08 / Саратов, 2005. 24 с.
13. Гутник Е. П., Шереметьева Е. В. Сучасні теоретичні уявлення про комунікативні компетенції. *Молодий вчений*. 2016. № 27. С. 774–778. URL: <https://moluch.ru/archive/131/36559/> (дата звернення: 20.03.2019).

THE STRUCTURE OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATING COMPETENCE OF INTENDING PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Pinchuk Iryna

Postgraduate doctoral student at the Pedagogical and psychological primary education chair
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Introduction. *Global informatization and internationalization of society, expansion and qualitative changes in international relations, their domination in public life determine the need for changes in the system of higher education in Ukraine and in the training of intending primary school teachers. Professional international communication, opportunities for internship abroad necessitate the forming future specialists with a sufficient level of foreign language knowledge for the successful exchange of professional achievements, the implementation of foreign language communication with specialists from other countries, the pursuit of professional activities in a foreign language environment.*

The purpose of our research is to analyze and theoretically substantiate the structure and content of the main components of the foreign language communicative competence of intending primary school teachers.

Methods.

Results. *The article deals with the views of foreign and domestic scientists on the features, structure and components of foreign language communicative competence of pedagogical higher educational institutions students. It has been established that there is no single interpretation of the phenomenon, since different researchers interpret this concept and its component composition in different ways, which contains from three to six components according to various scientists.*

The linguistic component contains the knowledge (rules) of a foreign language functioning at all the level of language aspects (phonetics, vocabulary, grammar), in particular normative knowledge of the semantics of linguistic units of different levels; assimilation of vocabulary, rules of spelling and pronunciation, word formation and constructing sentences; knowledge of means of language, units and categories of all levels, the rules for constructing language structures and manifests itself in their use in speech and thought activities.

The communicative component involves the mastering all the kinds of foreign language activities (listening, speaking, reading, writing both in oral and written forms), discourse competence. Discourse is the form of communicative content ("what to say" and "how to say"), which is addressed to the interlocutor, listener or reader, and is characterized by the following qualities: connectivity, logic, organization. Students should have the ability to describe their thoughts according to problem and its relation to it in a foreign language, the general world outlook and more. This component allows you to establish contact with the interlocutor, to manage the situation of interaction in the process of foreign communication.

The sociocultural component is revealed through socio-cultural, sociolinguistic and intercultural elements that contribute to the realization of the main aim of modern education, when the foreign language is considered as a means of socio-cultural development of the individual, enriching the knowledge of a new culture based on the traditions and ideals of the native. It should be emphasized that socio-cultural development through the study of a foreign language is important for the professional development of a future specialist.

The pragmatic-strategic component involves knowledge of the rules of contact with the interlocutor, the ability to support it throughout the entire communication process and logically complete it. In other words, communicative pragmatism means readiness to convey communicative content in a particular communication situation.

Originality. *In our opinion, the foreign language communicative competence of intending primary school teachers is a dynamic combination of knowledge, skills, ways of thinking, views, values, and other personal qualities, which determines the ability of a person to successfully socialize in intercultural communication, to conduct professional and further educational activities and successfully use a foreign language both in professional activity and for self-education and self-development of the individual, and it includes such components as linguistic, communicative, sociocultural and pragmatic-strategic, which interact and complement each other and function as a single integrated system.*

Conclusion. *The work describes the definition of "foreign language communicative competence of intending primary school teachers" and determines that it consists of the following components: linguistic, communicative, sociocultural and pragmatic-strategic, interacting and complementing each other and functioning as a single integrated system.*

Key words: *intending primary school teachers, foreign language communicative competence of intending primary school teachers, foreign language communicative competence structure of intending primary school teachers, intercultural communication.*

References

1. Hadley, A. (1993) *Teaching Language Cultural in Context*. Boston: Heinle and Heinle Publishers [in English].
2. Savignon, S. J. (2002) *Interpreting communicative language teaching. Context and concerns in teacher education*. Yale University Press. New Haven & London [in English].
3. Van Ek J. A., Trim J. L. M. (1990, 1991) *Threshold*. Strasbourg, Council of Europe Press [in English].
4. Gejkhman, L. K. (2003) *Interaktivnoe obuchenie obshheniyu (obshhepedagogicheskij podkhod)*. *Doctor's thesis*. Ekaterinburg [in English].
5. Canal, M. (1983) *From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy*: Richards J. and Schmidt R., London: Longman [in English].
6. Bachman Lyle F. and Palmer Adrian S. (1982) *The Construct Validation of Some Components of Communicative Proficiency*. TESOL Quarterly [in English].
7. Morozova, A. L. *Razvitie inoyazychnoj kommunikativnoj kompetentnosti studentov neyazykovykh vuzov: monografiya*. Tomsk [in Russian].
8. Zimnyaya, I. A. (1991) *Psikhologiya obucheniya inostrannym yazykam v shkole*. M. [in Russian].
9. Sakharova, N. S. (2003) *Razvitie inoyazychnoj kompetentsii studentov universiteta*. M. [in Russian].
10. Safonova, V. V. (1993) *Sotsiokul'turnyj podkhod k obucheniyu inostrannomu yazyku kak spetsial'nosti*. *Extended abstract of doctor's thesis*. M. [in Russian].
11. Zavin'chenko, N. B. (2003) *Osobly`vosti rozvy`tku komunikaty`vnoyi kompetentnosti majbutn`ogo prakty`chnogo psy`xologa sy`stemy` osvity`*. *Doctor's thesis*. Instytut psy`xologiyi im. G. S. Kostyuka APN Ukrayiny` [in Ukrainian].
12. Baryshnikova, S. N. (2005) *Formirovanie kommunikativnoj kompetentsii v sisteme obucheniya inoyazychnoj rechevoj deyatel'nosti studentov meditsinskih vuzov*. *Extended abstract of candidate's thesis*. Saratov [in Russian].
13. Gutny`k, E. P., Sheremet`yeva, E. V. (2016) *Suchasni teorety`chni uyavlennya pro komunikaty`vni kompetencyi*. *Molody`j vcheny`j*. URL: <https://moluch.ru/archive/131/36559/> [in Ukrainian].

СТРУКТУРА ІНОЯЗЫЧНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЇ ШКОЛИ

Пинчук Ирина Александровна

докторант кафедри педагогіки і психології начального образования
Глуховский национальный педагогический университет имени Александра Довженко

В статье проанализированы взгляды зарубежных и отечественных ученых на особенности, структуру и составляющие иноязычной коммуникативной компетентности студентов педагогических высших учебных заведений. Установлено, что единого толкования исследуемого феномена не существует, так как различные исследователи по-разному толкуют это понятие и его компонентный состав, который содержит от трех до шести составляющих по данным различных ученых. В работе охарактеризовано понятие «иноязычная коммуникативная компетентность будущих учителей начальной школы» и определено, что она состоит из таких компонентов: лингвистический, речевой, лингвосоциокультурный и прагматико-стратегический, взаимодействующих и дополняющих друг друга и функционирующих как единая система.

Ключевые слова: *будущие учителя начальной школы, иноязычная коммуникативная компетентность будущих учителей начальной школы, структура иноязычной коммуникативной компетентности будущих учителей начальной школы, межкультурная коммуникация.*

Отримано редакцією 05.03.2019 р.

УДК 378.147

DOI: 10.31376/2410-0897-2019-1-39-106-112

ЛІДЕРСТВО ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА-МЕДИКА

Козаченко Юлія Сергіївна

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов

Сумський державний університет

e-mail: yl.kozachenko@el.sumdu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0001-9111-8220

У статті визначено актуальні питання сучасної української освіти. Виявлено, що до основних проблем підготовки медиків належать питання лідерства. Охарактеризовано поняття «лідерство», «лідерські якості» та «лідер». Зазначено, що лідерство – це основа формування особистості будь-якого медичного працівника. Визначено теорії формування лідерства. Встановлені основні характеристики лідерів як важливих суб'єктів професійної сфери. Досліджено останні українські та зарубіжні публікації з основ формування лідерських якостей серед студентів. Зазначено основоположні принципи формування лідерських якостей. Вказані основні стратегії, методи, форми та засоби формування лідера. Виявлено певні недоліки в роботі лідерів. Подано основні поради щодо формуванні лідерських якостей.

Ключові слова: *лідер, лідерство, студент-медик, якості, формування, особистість.*